

ГЕН. ИВАН КОЛЕВ СМЕЛО БРАНИ БЕЛОМОРСКИЯ БРЯГ НА ЗАПАДНА ТРАКИЯ ПРЕЗ ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

Стоян Райчевски

На прославения кавалерист и предводител на българската конница генерал Иван Колев по време на Първата световна война командването възлага от 1 октомври 1915 г. до 10 май 1916 г. да организира и ръководи отбраната на целия български беломорски бряг на Западна Тракия, както и да вземе лично участие с отблъскване нападението на неприятелския съглашенски флот при Порто Лагос.

След Междусъюзническата война и подписания в на 28 юли 1913 г. в Букурещ мирен договор България загубва придобивките си от Балканската война в Източна Тракия и преживява геноцида на тракийските българи там, но успява да запази важния за страната излаз на Бяло море в Западна Тракия между устията на реките Места и Марица – едно протежение от 190 км. Беломорското крайбрежие предоставя на страната ни свободен достъп към целия останал свят.¹ България трябва много бързо да благоустрои този край и да изгради там нови пристанища, които да заместят Солун и Кавала и съответната инфраструктура между тях и за връзка с вътрешността на страната.

След направените проучваният изборът за местата

¹ Прокопиев, Българската армия на Беломорския бряг през първата световна война 1915-1916. – България в Първата световна война, С., 2016, с. 116; Варналиеви, И. Отбраната на морските брегове – Военен журнал, 1934, № 12, с.68.

на новите български пристанища на беломорския бряг на Западна Тракия пада върху пунктовете Дедеагач и Порто Лагос. Дедеагач се оказва много удобен за търговско пристанище поради близостта с долината на Марица и жп линията Солун-Цариград. Заливът Порто Лагос позволява създаването на удобно военно пристанище. Първата световна война не позволява веднага да започне изграждането на тези мащабни и стратегически обекти по Беломорието. До началото на 1915 г. Българският военноморски флот поддържа по бреговете на Бяло море семафорна служба и портово капитанство в пристанищата Дедеагач и Порто Лагос. За осигуряване на националната отбрана на Беломорието на основание на указ № 96 от 31 декември 1914 г. и заповед на флота № 5 от 7 януари 1915 г. към него се създава и Беломорска част, която се състои от управление, минна отбрана, семафорна служба и работилница и има за задача да наблюдава и отбранява крайбрежието. За нейна база се определя пристанището Дедеагач.

Семафорната служба извършва своето наблюдение по крайбрежието с четири поста – при фара на Дедеагач, Макри, Марония и Фере (югоизточно от Порто Лагос). През Първата световна война в Бяло море България няма реално силен боен флот². Такава роля изпълнява създадената Беломорска част на флота. При липсата на далекобойна брегова артилерия на този бряг тя трудно може да го защитава от голямокалибрената артилерия на неприятелските кораби. Отбранителните действия на Беломорската част се осигуряват главно чрез минните заграждения. През 1916 г., например, по Беломорското крайбрежие са поставени осем минни заграж-

² Мицулов, Н. Беломорската част на Българския военноморски флот и миннозаградителните операции в Егейско море през Първата световна война. – България в Първата световна война 1917-1918, С., 2017, с. 132,

дения и са хвърлени доставени от германия около 500 мину.

След демобилизацията през 1913 г. щабът на Беломорската дивизия се установява в Гюмюрджина. Дивизията има в състава си две бригади. Щабът на първа бригада се дислоцира в Ксанти, а на втора бригада, заедно с 39-и Солунски полк и 10-и артилерийски полк – в Гюмюрджина.³ В този състав Беломорската част дочаква Първата световна война. След мобилизацията към нея, съгласно предварителния план, се развърщат няколко подразделения: щаб с нестроеви взвод, минна рота със семафорна служба, портова рота и работилница – общо 244 души. Освен Беломорската част във вътрешността на Западна Тракия се разполагат частите на 10-а пехотна дивизия. След демобилизацията 1913 г. нейният щаб първоначално е в Пазарджик, а след получаване излаз на Бяло море се установява в Гюмюрджина. Дивизията има в състава си две бригади: 1-а (37-и и 38-и пехотен полк) и 2-ра (39-и и 40-и пехотен полк). След заемането на Беломорската област дивизията получава наименованието Десета пехотна беломорска дивизия. Командването тъкмо на тази дивизия, която трябва да осигурява българския бряг на Бяло море, в началото на световната война се възлага на прославения водач на българската конница генерал Иван Колев.

Колев знае, че предстои да поеме ръководството на някоя от пехотните дивизии със седалище Шумен, Плевен, Стара Загора или Гюмюрджина, тъй като по онова време в конницата няма още свободни места. Един ден, излизайки от дома си, той среща на улицата главния редактор на в. „Камбана“ Кръстьо Станчев, който от разстояние го поздравява с „Хайде да е честито, Колев! Отиваш в Гюмюрджина“. Както често се случва, журналистите и този път

³ Прокопиев, Ан. Българската армия на Беломорския бряг през Първата световна война 1915-1916 г. – В: България в Първата световна война. Сборник със студии и статии. С., 2016, с. 116-128.

са осведомени по-рано за предстоящите назначения и уволнения, отколкото тези, които те засягат. В поздравя на Станчев Колев забелязва известна ирония, защото назначение в Гюмюрджина тогава минавало за не много престижно, тъй като този беломорски край скоро след присъединението му към България е още

Генерал-майор *Иван Колев* съвсем неуреден, неустроен и с много социални, битови, снабдителни и демографски проблеми, особено във връзка с разместването на населението и настаняването в него на голям брой бежанци от Източна Тракия и Мала Азия, които се нуждаят от подслон и изхранване.

На 31 октомври 1914 г. Иван Колев е назначен за изпълняващ длъжността началник на 10-а пехотна беломорска дивизия. Тя е разположена по крайбрежието на Бяло море с щаб в Гюмюрджина. Той трябва да напусне бързо София с очакване, че отиването му в Гюмюрджина няма да е за дълго, както го уверяват, и потегля, без да вземе със себе си най-необходимите си вещи. Пристига в Гюмюрджина към края на ноември 1914 г. и на 29-и с. м. поема командването на Беломорската дивизия.

Тук по това време се извършва обезоръжителни акции спрямо различни разбойнически банди и такива на чужди пропаганди. Инспекторът по железниците инж. Ботушаров след една служебна обиколка в Беломорието докладва, че „желязната ръка на генерал Колев се чувства навсякъде”.

На 2 август 1915 г. Иван Колев е произведен в чин генерал-майор. Започват полковите маневри, които постепенно преминават в бригадни и накрая – в дивизионни, с участие-

то на всички видове войски. Генерал Колев показва големи умения при управлението на дивизионните маневри, каквито в Беломорието се правят за първи път. Беломорската дивизия се комплектува от четири различни дивизионни области и тя успява, без каквито и да е противоречия, при образец ред да се съсредоточи в указаните ѝ пунктове точно по предписанието. Мобилизационният план, изготвен от командира на дивизията генерал Колев, се изпълнява точно и с всички подробности. Маневрите завършват с общ за цялата дивизия парад в Гюмюрджина. Единственото, което помрачава настроението на генерал Иван Колев, е осъзнаването, че дивизията е обречена на пасивни и отбранителни действия, а той мечтае да участва в настъпателни. На 8 октомври 1915 г. неприятелската съглашенска флота бомбардира целия беломорски бряг, особено Дедеагач. Този ден генерал Колев е в Ксанти. Когато се прибира в дома си в Гюмюрджина, заварва в квартирата си събрани всички офицерски жени да коментират със съпругата му задаващата се опасност и да узнаят някоя новина за мъжете си.

В тази обстановка ген. Колев влиза активно в ролята си на военен стратег и командир. Той така комбинира и съгласува дейността на тогавашни слаби пехотни и артилерийски части, с които разполага, че противникът не посява да направи десант, защото навсякъде ще срещне добре подготвен силен и съкрушителен отведен удар, затова продължава да обстрелва брега от бойните си кораби, изтеглени в морето на безопасно разстояние

При организирането на отбраната на беломорския бряг Колев изхожда от задачата да не се позволи на противника да проведе десант в някоя от точките на брега. За тази цел се налага да започне бързо изграждане на позиция непосредствено на морския бряг, която да устоява на обстрелване от дългобойните оръдия на противниковите военни кора-

би, а същевременно да ги държи с огъня си на непозволяващо десант разстояние от брега, с която задача, както ще видим, началникът на Беломорската дивизия ген. Иван Колев се справя много добре.

В същото време ген. Колев полага неимоверно много старания да повдигне патриотизма и бойния дух на войници и офицери и да ги мотивира към всеотдайна служба и саможертва, като ги освободи от всякакви тревоги, които могат да предизвикат у тях недоволства, за което издава специална заповед № 8 от 27 септември 1915 г.: *„Преди две години българският народ беше повикан под оръжие, за да освободи от робство своите братя от Македония и Тракия. С готовност и с твърда решимост да победим ние тръгнахме срещу врага и с юначеството и храбростта на нашите войници успяхме само в продължение на един месец да разгромим вековната империя. В това време, в което ние стояхме заловени гуша за гуша с врага по позициите на Чаталджа, Булаир и Одрин, нашите съюзници се настаниха в Македония – земята на нашите прадеди, и не искаха да ни я дадат, макар че само за освобождението на Македония ние бяхме почнали войната. При опита ни да си възвърнем земята, която само с кръвта на нашите храбри войници бе спечелена, съюзниците ни, сдружени с другите ни съседи, се нахвърлиха всички върху ни и ние бяхме жестоко и немилостиво ограбени. От тогава до сега в душата на българския народ се е насъбрало толкова много злоба и отрова, че тежко и горко на оногова, върху когото ние бихме сложили желязния си юмрук. Жестоко ограбени и измамени, ние чакахме сгодния момент. И той дойде...*

Моментът е възвишен! Онова, което българският народ 500 години е желал, трябва днес да бъде постигнато. С върховете на войнишките ножове ний трябва да

начертаем границите на Велика България, в която да се побере цялото българско племе.

За постигане на тази велика цел – обединението на българския народ, необходими са и велики усилия. Необходимо е, щото от генерала до последния войник да се прояви най-голямо мъжество, храброст и решимост да се победи. Усилията, които ще се искат от всички ни, са големи. Но имайте вяра, че ние се борим за едно право дело, че ние искаме да си вземем онова, което е наше и което коварно ни се отне, ние ще намерим сили в себе си, за да преодолеем всички пречки. Това са последните усилия, които се искат от нас, и ние трябва да ги дадем, да ги положим. Богу било угодно, щото на сегашното поколение да се падне да води три войни една след друга, но затова пък след тях нашите деца и внуци ще се радват на дълъг и благодатен мир и ще благославят своите бащи и деди. Децата, които ние сме оставили вкъщи, са най-силната връзка, която ни свързва със земята-татковина. Още малки и слаби, те не разбират нищо от онова, което става около тях. Те не знаят, че техният баща като някой орел е разперил своите крила, че той е изложил своите гърди срещу неприятелските щикове и че той е готов да жертва своя живот, само и само да запази своите рожби и да им пригответи едно светло бъдеще.

За себе си войникът няма какво да мисли, защото за него началството се грижи. Но кой ще се погрижи за малките дечица, които войникът е оставил у дома си? Ето, това е мисълта, която често го измъчва. И ако той би знаел, че неговите деца, неговата жена и неговите близки няма да останат на улицата – без подслон, гладни, боси и без дърва, би бил хиляди пъти по-весел и хиляди пъти по-храбър. Като знаеш, че вкъщи твоите деца са на топло и нахранени, като знаеш, че твоите ниви са изорани и засе-

ти, какво друго може да ти пречи да бъдеш весел между другарите си, които също като теб са оставили оралото си и са грабнали пушката, за да бранят Отечеството? Като съзнава, че войникът ще бъде много по-храбър и по-спокоен, когато знае, че неговите деца и жена му са нахранени, че те са на топло и че нивите му са изорани и засети, правителството е взело всички мерки за поддържане семействата на бедните войници.

С телеграма от Министерството на войната № 67 се съобщава, че Министерството на вътрешните работи е направило всички нареждания по селата за изораването и засяването на нивите на ония семейства, членовете на които са повикани в армията. На бедните семейства в селата и градовете ще се отпусне помощ, за да може да се прехранват и да си набавят най-необходимото. През време на миналата война не бяха взети такива мерки, други късно се взимаха, и затова много семейства пострадаха. Сега са взетите от правителството мерки, грешките на миналото няма да се повторят. Да се съобщава на всички войници, че правителството е приготвило законопроект за подпомагане семействата на всички мобилизирани. Този законопроект ще бъде в най-скоро време утвърден от Министерския съвет и ще се почне раздаването на помощите.

Прочее, всички мобилизирани могат да бъдат спокойни, като са уверени, че правителството, съзнавайки своя дълг и черпейки урок от недалечното минало, не ще пожали ни труд, ни средства, за да организира по един бърз и най-задоволителен и справедлив начин подпомагането семействата на всички мобилизирани. Така щото на войниците остава само една грижа: да изпълнят с достойнство и храброст върховния си дълг спряно Негово Величество Царя на българите и към Отечеството, които

на тях възлагат всичките свои надежди за запазване независимостта и за обединението на българския народ.

Настоящата заповед да се прочете пред всички войници от частите, командите и учрежденията, лично от техните началници.

*Началник на дивизията: Генерал-майор Колев*⁴

От 3 октомври 1915 г. пристанищата Дедеагач и Порто Лагос се обявяват за минирани и се изгасят всички фарове по българския бряг. От този ден англофренският флот започва ежедневно крайцеруване по българския беломорски бряг, съпроводено често с бомбардиране на селища и отделни пунктове. С тези действия противниковата флота успява да наложи пълна блокада в прилежащото морско пространство⁵. На 8 октомври по обяд 12 бойни кораба бомбардират Дедеагач, като огънят е насочен към казармите на 40-и пехотен и 8-и конен полк, жп гарата, митницата. Към тях се присъединяват и пет кораба, идващи от Дарданелите, и още три от остров Самотраки, които също откриват огън. Два от тях спускат лодки, които приближават града и откриват огън по заелите позиции войници. В резултат на тези бомбардировки в града възникват пожари. Беломорската част организира специална пожарно-спасителна команда за гасенето им. Бомбардировките продължават почти ежедневно, включително и с хидроплати, което налага усилване на маневрените части на отбраната.

На 12, 13, 17 и 19 октомври последователно са обстрелвани Порто Лагос, Дедеагач, Багома и групи крайбрежни пунктове. Честите бомбардировки по крайбрежието принуждават войските да подготвят землянки и скривалища за защита на личния състав и да се подсилят мерките за отбра-

⁴ Златоустов, М. Генерал Колев в своите заповеди., 1937, с. 246-233..

⁵ Прокопиев, А. Цит. съч., с. 120.

ната на морското крайбрежие. Предприема се усиление на охраната и наблюдението на морския бряг, като се поставя допълнителен семафорен пост на още две дъга междинни наблюдателни поста. Командването на 10-а беломорска дивизия издава оперативна заповед №3 от 16 октомври 1915 г. за организиране отбраната на беломорския бряг. Той се разделя на четири участъка: Първият участък – от устието на Места до Порто Лагос се заема от 39-и пехотен полк. Наблюдението от брега се осъществява от 1-а рота на 9-а погранична дружина. Артилерията на участъка включва една батарея от 10-и артилерийски полк. За маневрени войски се заделят четири ескадрона от 8-и конен полк. Всички тези войски се подчиняват на началника на участъка – командира на 8-ми конен полк подполковник Петров с щаб в Булустра.

Вторият участък – от Порто Лагос до устието на река Флора се, отбранява от 2-ра и 4-та дружина на 8-и опълченски полк, като за общ началник се назначава командирът на 2-ра дружина майор Хайдуков. В негово разпореждане се предават 1-а рота от 10-а погранична дружина и три 8.7 см оръдия. Щабът на участъка се разполага в Кара Бунар. В третия участък – от устието на Флора до Макри, образуват позиции 1-в и 3-а дружина от 8-и опълченски полк и три 8.7 см оръдия, а наблюдението се води от 2-ра рота от 10-а погранична дружина. Началник на участъка е командирът на полка полковник Янков с щаб в Мароня.

В четвъртия участък – от Макри до устието на Марица, се съсредоточват основните сили. Той се отбранява от 40-и пехотен беломорски полк, две роты от 10-и опълченски полк, усилен с три батареи (общо 26 оръдия) и 30-а рота от 10-а погранична дружина. За маневрени войски се използват приданените по-рано подразделения от Беломорската част. Началник на участъка е командирът на 2-ра пехотна бригада полковник Петров. За общ резерв е назна-

чен 10-и маршеви полк заедно с два взвода конници, които се разполагат в Гюмюрджина.⁶

В началото на 1916 г. бомбардировките се подновяват. На 5 януари 1916 г. срещу Дедеагач, на 22-ри и 29-и с. м. срещу Порто Лагос и Кара Бурну, на 3 март и 10 април – срещу Фенер и Порто Лагос, и на 11 и 12 юни срещу Булустрада и Макри стрелбата се води от далечни разстояния и неприятелските кораби на англофренския флот остават извън обсега на българската артилерия. За да се осъществи успешно противодействие срещу тях, отбраната се усилва с хидроплани и аероплани.

Когато на 22 януари 1916 г. англофренски морски отряд, съставен от два броненосца, четири други морски единици и хидроплан, нападат пристанището Порто Лагос и го обстрелват масирано с тежки снаряди, ръководената лично от генерал Колев българска брегова артилерия отговаря на стрелбата и спечелва артилерийския двубой, заставяйки противниковите кораби да се оттеглят в дълбочина. Замисленият от противника десант е провален, войниците и офицерите от бреговата отбрана ликуват с прегръцане и викове „ура“, поздравявайки своя командир за победата над англофренската ескадра.

Генерал Колев постоянно наблюдава крайбрежието и следи местонахождението и движението на неприятелските кораби. По раздвижването на корабите той бързо се ориентира за тяхното намерение и винаги своевременно се явява с автомобила си на застрашения пункт, за да управлява огъня на отговора. Той полага изключително голямо старание и в укрепването на бреговата отбрана на Беломорското крайбрежие. Ръководи се от разбирането, че укрепването на морския бряг не е просто елемент на отбраната, а и източник на сила за нападение.

⁶ Пак там, с. 121,

На 20 януари 1916 г. в Гюмюрджина се разполага германско аеропланно отделение, което на 29-и с. м. се усилва с три български аероплана под командването на капитан Секеларов. На 18 февруари пристига още едно германско отделение с три самолета, а на 28-и с. м. югозападно от езерото Буру Гьол (Бистонското езеро) се базират осем хидроплана, които да реагират на всяко приближаване на неприятелския флот и да осуetyават опитите му за приближаването до брега.⁷

На 1 февруари 1916 г. в Дедеагач пристига германският инженер генерал фон Мартенс, който от 2 до 7 февруари заедно с началника 10-а беломорска дивизия генерал Иван Колев извършва преглед на построените позиции и укрепления по целия фронт на дивизията. Той остава във възторг от извършените там от генерал Колев укрепителни работи и отразява това в своя доклад. Сведенията, запазени в изготвяните тогава доклади, рапорти и в издаваните заповеди и разпоредби, пресъздават точно суровата действителност във военновременния период в неуредения още беломорски край, явяващ се фронтова линия срещу един превъзхождащ с ударните си възможности като морска сила противник и въпреки това успешно въздържан от защитниците на българския беломорски бряг.

Първите четири месеца генерал Колев и съпругата му се хранят в горния етаж на дивизията заедно с висшите офицери и майорите. Два пъти в седмицата, в неделя и сряда, на горния етаж им свири военната музика, която вечер слиза и на долния етаж при младите офицери, да им свири за танците. В неделя семейството редовно отива на черква, където служи Охридският митрополит Борис, който след свършването на службата подава първо на дивизионния командир Колев да целуне кръста, а след това на окръжния управител,

⁷ Пак там, с. 123.

което поражда известна неприязненост у последния. Владиката бил светски човек и често ходел на гости у Колеви. Ген. Колев спечелил доверието на местното население, на българите и на турците. Последните били много впечатлени от него, когато той по някакъв повод пред всички обзвдил буен черен арабски кон, което преди това не смее никой да направи. Новината за смелостта на „пашата“ бързо се разнесла из цялата турска махала. Скоро след това всички можели да видят и докараните от София неговите любими коне Караджа, Рапуга и Николина, както и двете му кучета Ейми и Жори.

Бойният кон на генерал Колев – Пурин, бил много хубав арабски жребец, който той възсядал винаги по време на бойни действия. Колев открил този кон през 1912 г. след завземането на турски гарнизон. Намерили го в конюшнята като тригодишно жребче на име Джамал. По непотвърдени слухове то принадлежало на Тургут паша. Колев го прекръстил на Пурин и се грижел много за него.

На 3 август 1915 Иван Колев получил телеграма от Министерството на войната за производството му в чин генерал-майор. Той решил известно време да мълчи, докато свърши някои належащи дела, които не търпели отлагане, за светски изяви, но още същата вечер новината била разнесена вече из целия град и на другия ден отрано пред дома му се наредила опашка от българи и турци, за да поднесат своите поздравления.

Мобилизация заварва генерал Колев в Пломбурджина. Със заповед № 1 от 11 септември 1915 г. той обявява мобилизацията в дивизията със сформирането на всички необходими за войната помощни служби. Действа с твърда ръка бързо и безкомпромисно за привеждането на дивизията в пълна бойна готовност. Прочиства тиловите служби от всякакви случайно попаднали там „некадърници“ и карьеристи, които биха предизвикали недоволство или деморализация сред оста-

налия състав. Издава на 27 септември 1915 г. една забележителна заповед, в която излага всички свои разбирания за родолюбие, морал и чест, за вярна служба на Отечеството.

През януари 1916 г. беломорският бряг преживява втора голяма бомбардировка от съглашенската флота. Генерал Колев отново е на поста си и дава подobaващ отговор на противника. За краткото време, с което разполага генералът в Беломорието, той успява да организира добре бреговата отбрана и да подготви отлично дивизията да изпълни достойно дълга си пред родината. На 11 май 1916 г. със заповед на действащата армия генерал Колев е назначен за началник на 1-а конна дивизия, а със заповед от 7 май с. г. – и за инспектор на конницата. След тази заповед генералът напуска Беломорието и заминава за новото си назначение.

За впечатленията, които генерал Колев оставил в Беломорието, свидетелстват писмата и телеграмите, което той продължава да получава от Гюмюрджина, когато вече е пожънал не една победи с конницата си на Добруджанския фронт. „Господин Генерал – пише му митрополит Теодосий на 19 февруари 1917 г. – откакто оставихте Гюмюрджина и заминахте за бойното поле, аз постоянно съм се интересувал и разпитвам за Вашето здраве и за Вашата геройска деятелност в защита на отечеството... Наскърбих се, че сте били болен, разбира се – от честите сражения с неприятеля, но моля Бога по-скоро да Ви върне здравето и да се подготвите с нови сили за геройски подвизи за славата и благоденствието на Отечеството ни...”

„Господин Генерал – пишат му войниците от беломорския ескадрон в колективно писмо, изпратено от Гюмюрджина на 27 декември 1916 г. – за вас и вашето преместване, ние, войниците от 10-и пехотен беломорски ескадрон, скърбим за вас, но от друга страна радваме се, че на Вас е възложена тежката, но славна задача да командвате каван-

лерията на Добруджанския фронт и да доизкарате с успех започнатото дело. Ние, макар и далеч от Вас и на бойната линия, пак се научихме за Вас и за вашите славни подвизи, които извършихте, като нанесохте победа над победа над врага ни. И получихте голяма слава и голяма награда като победител. С нетърпение чакахме командира на ескадрона, когато ни строи, да ни каже нещо ново. Когато чухме неговите думи, че се отнасят за Вашите победи след победи, нанесени над противника, и че получавате най-голяма награда, то всички ние се считаме горди. Затова всички долни чиновци от ескадрона молим Всевишния да Ви подкрепи и помогне да доизкарате с победи възложеното на Вас дело, за което Ви задължава Отечеството и Короната. С почитание: вашите подчинени долни чиновци от 10-ти Беломорски полк.”

В друго писмо от Гюмюрджина с дата 27 декември 1916 г. началник-щабът на 10-та беломорска дивизия ген. Живков му пише: „Горд съм, че съм имал щастието да служа при Вас. Особени тръпки ме побиват, когато си спомня за оная ранна сутрин, когато Ви питаха: „Приемате ли началството на нашата конница?” каква фатална за Отечеството дата щеше да бъде, ако Вие кажихте „Не!”. А ще си спомните, че под Ваша диктовка аз написах телеграмата с утвърдителен отговор. Прочие, мисля си, че в славните Ви добруджански дела, като че ли косвено и аз имам пръст”.

В спомените си генерал Константин Д. Живков – началник-щаб на 10-а пехотна беломорска дивизия (1914-1916 г.) също дава много висока оценка за беломорския период на прославения генерал Иван Колев: „На 8 октомври 1915 г. , когато неприятелската флота бомбардира целия беломорски бряг, особено Дедеагач, генерал Колев бе в стихията си. С размах и прозорливост успява да комбинира така разпределянето на тогавашните слаби пехотни и артилерийски части, че противникът на който и пункт да се опиташе да

направи десант, щеше да срещне силния отпор – „Юмрука на генерал Колев”.

Противникът няколкократно бомбардира откъм морето различни пунктове по беломорското крайбрежие, на 8 октомври 1915 г., на 5 и на 22 януари 1916 г. При всяка подобна стрелба от бойните му параходи не липсваха зад тях и транспортни параходи, подготвени да стоварят десант на Беломорския бряг, но противникът не гръзна никъде и да направи опит за дебаркиране, виждайки активното движение по брега и подготовката за решителен отпор в резултат на бързата реакция на генерал Колев. Още след първия изстрел откъм морето той веднага се явяваше на застрашения участък, голитайки с автомобила си, за да прецени обстановката и даде своите указания, и сам да поеме отговорния удар срещу всеки гръзнал да приближи или да стоварва десант противников кораб.

На 22 януари 1916 г. генерал Колев заедно със своя началник-щаб прекара цял ден при Порто Лагос, който пункт противникът обстрелва с тежки снаряди, 36.5 см калибър и 1.40 м. дължина. Когато огънят на тежката корабна артилерия се пренася на 22-24 км назад по мостовете на железопътната линия Дедеагач-Ксанти, генерал Колев излиза на самия бряг, за да определи точно типа на параходите и националността на флагите им. Особеният вой и тежките цял човешки ръст снаряди не го смуцават. Р. Славейков отбелязва, че нито една българска дивизия не е била снабдена с толкова артилерия, колкото тази на Иван Колев: „За кратко време – добавя той – новосформираната 10-та беломорска дивизия благодарение на ген. Иван Колев е могла да съперничи не само по снабдяването, но и по дух и мощ с която и да е от нашите стари дивизии.”⁸

⁸ Славейков, Р. Водачът на кавалерията. – В: За Генерал Колев, с. 67-68.